

ภาพตัวแทนของผู้หญิงชายขอบ ผ่านตัวละคร “โหม้” ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม

The Representation of Marginalized Women through the Character “Mo”

in The Paradise of Thorns

วันที่รับบทความ: 27 ต.ค. 68

วันที่แก้ไขบทความ:

ครั้งที่ 1 : 23 ม.ค. 69

วันที่ตอบรับ: 24 ม.ค. 69

ปุมยิกา ขจิตระ-bin*

Punyiga Kajitrabin *

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพตัวแทนของผู้หญิงชายขอบผ่านตัวละคร “โหม้” ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนามว่ามีการสื่อสารภาพตัวแทนอย่างไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง แนวคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ตัวละครแบบ 3 มิติ แนวคิดเรื่องภาพตัวแทนมาเป็นกรอบในการศึกษาและใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยบท

ผลการศึกษาพบว่า ภาพตัวแทนของผู้หญิงชายขอบ ผ่านตัวละครโหม้ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) ตัวละคร โหม้คือ ภาพตัวแทนของคนชายขอบที่ต่อสู้เพื่อต่อรองอำนาจทางสังคม 2) ตัวละคร โหม้ คือภาพแทนความเป็นหญิง ภายใต้อิทธิพลแบบชายเป็นใหญ่ และ 3) ตัวละคร โหม้เป็นภาพตัวแทนของหญิงชายขอบที่ต้องการจะยับยั้งสถานะจากคนชายขอบไปเป็นคนปกติ โดยพบว่าโหม้มีการใช้สวนทุเรียน และทะเลเบียนสมรส เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการยับยั้งสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และชนชั้นจากคนไม่มีศักดิ์ศรีสู่การมีหน้ามีตาในสังคมการใช้ทะเลเบียนสมรสเพื่อยับให้ตัวเองได้เข้าใกล้สิทธิขั้นพื้นฐาน และสวัสดิการในแบบที่มนุษย์

---

* น.ศ.ม (การเขียนบทและการกำกับภาพยนตร์และโทรทัศน์) มหาวิทยาลัยรังสิต (2563) ปัจจุบันเป็นอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ผู้ประพันธ์บรรณกิจ: punyiga.kaj@dpu.ac.th

* M.Com.Arts (Film and Television Writing and Directing) Rangsit University, (2020) Lecturer, Faculty of Communication Arts, Dhurakij Pundit University, Corresponding author: punyiga.kaj@dpu.ac.th

คนหนึ่งพึงจะมีเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาพตัวแทนของผู้หญิงชายขอบที่ปรากฏผ่านตัวละคร โหมมีความขัดแย้งกับภาพตัวแทนของความเป็นหญิงในภาพยนตร์ร่วมสมัยหลายเรื่อง ที่มักนำเสนอผู้หญิงในฐานะผู้มีอำนาจในการต่อรอง มีเสรีภาพในการกำหนดชีวิต และมีความเท่าเทียมกับเพศชาย

คำสำคัญ: ภาพตัวแทน การเล่าเรื่อง วิมานนาม ภาพยนตร์ ผู้หญิงชายขอบ

Abstract

This academic article examines the representation of marginalized women through the character “Mho” in the film *Wiman Nam*. The study aims to analyze how the film constructs representations of marginalized women and the reasons behind such portrayals. Narrative theory, patriarchy theory, three-dimensional character analysis, and representation theory are employed as the main analytical frameworks, with film textual analysis used as the research method.

The findings indicate that the representation of marginalized women through Mho can be categorized into three dimensions. First, Mho represents marginalized individuals who struggle to negotiate social power. Second, she embodies femininity under a patriarchal social structure that limits women’s roles and autonomy. Third, Mho represents a marginalized woman who seeks to shift her social status from the margins toward social “normalcy.” The study finds that the durian orchard and marriage registration function as symbolic tools for negotiating economic, social, and class mobility, as well as for accessing basic rights and social welfare. However, this representation contrasts with portrayals of women in many contemporary films that emphasize female agency and gender equality.

Keywords: Representation, Narrative, *Wiman Nam*, Film, Marginalized Women

บทนำ

ภาพยนตร์เป็นกุญแจสำคัญที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงวัฒนธรรมในสังคม อีกทั้งเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดในภาพยนตร์อาจจะเป็นเสมือนภาพตัวแทนของสิ่งที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้น ๆ ได้อีกด้วยอาจจะกล่าวได้ว่าเรื่องราวในภาพยนตร์เปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์เพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัตในสังคม

นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังเป็นส่วนที่ชี้นำทางความคิด สร้างค่านิยมต่าง ๆ ให้กับสังคมได้ สอดคล้องกับภัทรวดี ไชยชนะ (2562) ที่กล่าวว่า ภาพยนตร์เป็นสื่อที่สามารถสร้างค่านิยมต่าง ๆ ได้ อาทิเช่น ค่านิยมทางสังคม ค่านิยมทางเพศ โดยการสื่อสารผ่านเนื้อหาของเรื่องราวผ่านการกระตุ้นซ้ำจากภาพยนตร์ผ่าน ฉาก บทสนทนา การแสดงออกทางพฤติกรรมและความคิดของตัวละคร รวมไปถึงการแต่งกายทั้งหมดนี้ล้วนประกอบสร้างความหมายที่เป็นภาพรวมของตัวละคร หากมองลึกลงไปนั้นจะพบว่าภาพตัวแทนความเป็นหญิงในภาพยนตร์จะพบได้น้อย เพราะภาพยนตร์ส่วนใหญ่จะถูกเล่าด้วยมุมมองของผู้ชายเป็นส่วนมาก ไม่ว่าจะ เป็นบทบาทของผู้ชายที่เป็นตัวละครที่โดดเด่นสำคัญในการคลี่คลายปัญหาในขณะที่บทบาทของผู้หญิงนั้นเป็นตัวรองหรือตัวเสริมเพื่อให้ตัวละครชายโดดเด่น

การนำเสนอภาพตัวแทนความเป็นผู้หญิงในภาพยนตร์นั้นมักจะพบภาพตัวแทนความเป็นหญิงที่มีความปรารถนาจะพบกับความรักมากที่สุด รองลงมาคือ ภาพตัวแทนของสตรีที่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ ลำดับที่สามได้แก่ ภาพตัวแทนสตรีที่มีบทบาทในการทำงานนอกบ้าน ลำดับที่สี่ได้แก่ ภาพตัวแทนสตรีที่มีความกตัญญู และภาพตัวแทนสตรีที่มีความเชื่อเรื่องแม่เลี้ยง ภาพตัวแทนสตรีที่มีความเชื่อเรื่องการทูจริต และภาพตัวแทนสตรีที่ปรารถนาจะได้รับการยอมรับในสังคม และมีความต้องการด้านการเงินมีการนำเสนอที่น้อยที่สุด (ภัทรวดี ไชยชนะ, 2562) นอกจากนี้ ภาพตัวแทนความเป็นหญิงในภาพยนตร์ไทยส่วนใหญ่ มักจะทำให้ภาพของผู้หญิงตกอยู่ในรูปแบบของวัตถุที่ถูกครอบครองโดยชายมาตลอด เช่น การให้ผู้หญิงเป็นพ่อบุญตา หุ่นยนต์ หรือให้ผู้หญิงเป็นสมบัติของชายเมื่อแต่งงาน อีกทั้ง บทบาทความเป็นหญิงยังเปรียบเสมือนช้างเท้าหลังที่ไม่มีสิทธิในการก้าวมาเป็นผู้นำ การผลิตซ้ำภาพเหล่านี้ในภาพยนตร์กลายเป็นการครอบงำทางความคิด และทัศนคติของคนในสังคมจนมีความเชื่อว่า ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอและด้อยกว่าชาย (พรจันทร์ เสียงสอน, 2557)

นอกจากภาพความเป็นหญิงแล้วนั้นภาพยนตร์ยังมีภาพตัวแทนคนหลากหลายกลุ่มที่สะท้อนออกมา อาทิเช่น ภาพตัวแทนสะท้อนความเป็นคนชายขอบผ่านการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ มักจะมีการนำประเด็นหลักและโครงเรื่องที่มีแก่นสะท้อนความเป็นชายขอบ ทั้งทางรูปและ ความหมายในเชิงสัญลักษณ์ มีการนำเสนอตัวละครหลักเป็นกลุ่มคนชายขอบ เช่น คนที่มีความหลากหลายทางเพศ คนอีสาน เป็นต้น นอกจากนี้ความเป็นชายขอบในภาพยนตร์มักจะถูกนำเสนอ โดยการใช้ฉากที่สอดคล้องกับประเด็นของความเป็นชายขอบที่เลือกนำเสนอทั้งในรูปแบบของ รูปสัญลักษณ์ และความหมายสัญลักษณ์ เช่น ทะเล ป่า ชุมชน และพื้นที่ที่มีปัญหาโดยตรง เป็นต้น (จิตตภาพ ประเสริฐไพฑูรย์ และฉลองรัฐ เฉลิมลาภย์ชลมารค, 2568)

อาจจะสรุปได้ว่าภาพตัวแทนในภาพยนตร์นั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการ แทนมุมมอง ความคิด ผ่านทางภาษา โดยมุมมองของภาพตัวแทน อาจจะตีความได้ทั้งในแง่บวก และแง่ลบ การสร้างภาพตัวแทนในภาพยนตร์นั้น มักจะสร้างมาจากเรื่องราวในชีวิตจริงของมนุษย์ หรือคนในสังคมที่ต้องการถ่ายทอดออกมาผ่านสื่อ จาก บทสนทนาต่าง ๆ ในเรื่อง และนำเสนอให้ ผู้ชมได้รับรู้ผ่านตัวละครต่าง ๆ ตามแต่ที่ผู้เขียนบทและผู้กำกับต้องการจะนำเสนอ อาจจะกล่าวได้ว่า ผู้เขียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพตัวแทนเหล่านี้ขึ้นมา เนื่องจากเป็นผู้ที่สามารถกำหนด กรอบ และ ให้ความหมายกับสิ่งเหล่านี้ไว้ (ธันย์ชนก กันทะวงศ์, 2561)

การนำเสนอภาพตัวแทนผ่านภาพยนตร์อีกหนึ่งกรณีที่น่าสนใจ คือ ภาพยนตร์เรื่อง วิมานหนาม ที่ออกฉายในปี พ.ศ. 2567 โดยถือว่าเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมในสังคมไทยเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังสร้างความสำเร็จให้กับวงการภาพยนตร์ไทยที่ได้รับกระแสตอบรับและประสบความสำเร็จและทำ รายได้สูงสุดถึง 100 ล้านบาท (ไชริก ชูดีอังกูร, 2567) นอกจากรายได้แล้ว ความสำเร็จของภาพยนตร์เรื่องวิมานหนามก็ได้รับผลโหวตคิดเป็น 53.27% หรือจากคะแนนโหวต 2,693,356 จนคว้ารางวัลภาพยนตร์ไทยที่สุดแห่งปี สนุก สุดจัด 2024 (Khanittha, 2568) ซึ่งภาพยนตร์วิมานหนามได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย มิใช่เพียงแต่ในประเทศไทย อีกทั้งภาพยนตร์เรื่องนี้ยังคว้ารางวัลมากมาย ไม่ว่าจะเป็นรางวัล Audience Awards, Best Feature Film จากเทศกาลภาพยนตร์ LGBT+ Film Festival Poland 2025 ครั้งที่ 16 จากการ

ได้รับคะแนนโหวตจากผู้ชมให้เป็นรางวัลภาพยนตร์ยอดเยี่ยมประจำปี 2025 (ประชาชาติธุรกิจ, 2568)

ด้านเนื้อหา และประเด็นที่สื่อสารในภาพยนตร์เล่าผ่านเรื่องราวของตัวละครเสกและทองคำ คู่รักหนุ่ม LGBTQ ที่มีอาชีพทำสวนทุเรียน ช่วยกันปลูกบ้าน โดยใช้ที่ดินของเสกที่ติดงานอยู่ ทองคำก็ใช้เงินทั้งหมดในชีวิต ไถ่ถอนที่ดินให้เสก จนได้โฉนดมาครอบครอง ซึ่งโฉนดยังเป็นเสมือนทะเบียนสมรสของคนทั้งคู่ แต่ความสุขก็อยู่กับพวกเขาได้ไม่นาน เมื่อเสกเกิดอุบัติเหตุเสียชีวิต บ้านและสวนจึงตกเป็นของแม่แสง ผู้เป็นแม่ของเสก ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิ์ตามกฎหมาย แม่แสงได้พาตัวละครที่มีชื่อว่า “โหม้” ลูกสาวที่ถูกเก็บมาเลี้ยงรวมถึง จິงนะ น้องชายของโหม้ มาอาศัยอยู่ในสวนทุเรียน ด้านทองคำจึงต้องพยายามทำทุกอย่างเพื่อทวงบ้านคืน เพราะบ้านเป็นสมบัติชิ้นเดียวของเขาที่เหลืออยู่ในชีวิต รวมถึงสวนทุเรียนที่ควรจะเป็นของเขา

นอกจากนี้มีการเฉลยเนื้อหาภายหลังในบทภาพยนตร์ว่า โหม้ที่มีชื่ออยู่ในฐานะลูกเลี้ยงของแม่แสง แต่กลับเป็นเมียอีกคนหนึ่งของเสกที่ถูกทำลายความฝัน ความหวัง ไปหมดสิ้น และแม้ว่าเธอจะไม่มีทะเบียนสมรส แต่ด้วยความต้องการสวนทุเรียน จึงพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้สวนทุเรียนมาครอบครอง

ภาพยนตร์วิมานหนามที่มุ่งนำเสนอประเด็นเรื่องสิทธิของกลุ่ม LGBTQ ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายเรื่องสิทธิการแต่งงานของกลุ่มคนเหล่านี้ได้ผ่านการรับรองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ยังมีอีกหลายประเด็นที่ภาพยนตร์เรื่องนี้สอดแทรกเข้ามาภายใต้ความบันเทิง และภาพอันสวยงาม ได้แก่ ประเด็นเชิงสังคมของกลุ่มคนชายขอบ เรื่องเพศ

ภาพที่ 1: ตัวละครโหม้ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม
ที่มา : The Cloud (2667)

สิ่งที่น่าสนใจผ่านการนำเสนอจากตัวละคร “โหม้” ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม ตัวละครของหญิงสาวชาติพันธุ์ที่มีชีวิตที่ยากจนและลำบากมาตลอด ไม่มีครอบครัวและถูกรับเลี้ยงโดยแม่แสม ที่ไม่ได้มีฐานะดีสักเท่าไร โหม้ใช้ชีวิตราวกับคนรับใช้ในแต่ละวัน โหม้มีหน้าที่เพียง ดูแลแม่แสม ที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง ไม่มีความฝัน ประทับชีวิตด้วยการเก็บกะหล่ำขาย ใส่เสื้อผ้าสีหม่น ๆ เก่า และ ขาด อาหารของเธอคือ กะหล่ำเน่าที่ตลาดไม่รับซื้อ

จากความน่าสนใจของตัวละครดังกล่าว จึงนำมาสู่ความสนใจของบทความนี้ที่ต้องการวิเคราะห์ภาพตัวแทนของผู้หญิงชายขอบ ผ่านตัวละคร “โหม้” ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม โดยใช้กรอบแนวคิดหลายมิติ ได้แก่ การเล่าเรื่อง การสร้างตัวละคร แนวคิดชายเป็นใหญ่ แนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์และคนชายขอบ และบทสนทนาในภาพยนตร์ เพื่อศึกษาการสร้างตัวละคร ภาพตัวแทนการถูกกดขี่ในสังคมภายใต้ระบอบชายเป็นใหญ่และตอกย้ำด้วยความเป็นคนชายขอบ รวมถึงบริบทสังคมต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจคนชายขอบในระบอบประชาธิปไตยได้มากขึ้น โดยผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ผ่านองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา และมุมมองในการเล่าเรื่อง บริบททางสังคมผ่านตัวละคร โหม้ ในภาพยนตร์ เรื่อง วิมานหนาม เพื่อให้เข้าใจมุมมองของตัวละครโหม้ อีกทั้งภาพตัวแทนที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องนี้

บทวิเคราะห์ภาพตัวแทนของผู้หญิงขายของผ่านตัวละคร “โหม่” ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม

จากการวิเคราะห์ตัวละครโหม่ในภาพยนตร์เรื่อง วิมานหนาม แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง แนวคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ตัวละครแบบ 3 มิติ แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน พบว่า ภาพยนตร์ได้ประกอบสร้างโหม่ให้เป็นภาพตัวแทนของผู้หญิงขายของที่ถูกกดทับซ้อนทับ ทั้งจากเพศสภาพ ชาติพันธุ์ และสถานะทางเศรษฐกิจ จนแทบไม่หลงเหลือความเป็นมนุษย์ในเชิงศักดิ์ศรีและสิทธิพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

การประกอบสร้างภาพตัวแทน “คนขายของ” ผ่านพื้นที่และฉาก

ฉาก โหม่ พาตัวละครแม่แสงไปเดินห้างแต่กลับเป็นห้างบิ๊กซีมินิ พร้อมกับบทสนทนาว่า “ฉันมีปัญหาพาแม่มาได้เท่านั้นนะ” อาจกล่าวได้ว่า ในฉากนี้สะท้อนให้เห็นว่าห้างขนาดเล็ก ซึ่งสำหรับชนชั้นกลางถือเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงง่ายและเป็นเรื่องปกติ ในชีวิตประจำวันกลับถูกนำเสนอผ่านสายตาของโหม่ในฐานะพื้นที่ที่ต้องใช้ “ทั้งความพยายาม” และ “ต้นทุนชีวิต” ในการเข้าถึง ฉากดังกล่าวจึงไม่ได้เป็นเพียงฉากชีวิตประจำวัน แต่เป็นกลไกทางภาพที่ตอกย้ำระยะห่างทางชนชั้น และการรับรู้ตนเองของโหม่ว่าเป็นผู้ที่อยู่ต่ำกว่ามาตรฐานสังคมปกติ

ภาพที่ 2 : โหม่ พาแม่แสงมาเดินที่ห้างมินิบิ๊กซี

ที่มา : เพจประโยชน์จากหนังที่ฝั่งหัว (2568)

ภาพตัวแทนการกดทับทางเพศภายใต้ระบอบชายเป็นใหญ่

ฉาก ทองคำ ขอบวชตอบแทนแม่แสง เป็นภาพตัวแทนการกดทับเพศกำเนิด การบวชถือเป็นความกตัญญูสูงสุดเพื่อตอบแทนพ่อแม่ จะเห็นได้จากฉากที่ทองคำขอบวชให้แม่แทนเสก ในฉากนี้จึงเป็นเหมือนภาพสะท้อนค่านิยมชายเป็นใหญ่ที่ผูกโยงความกตัญญูและบุญกุศลเข้ากับเพศชาย ตรงข้ามกันนั้นกับการที่โหมซึ่งเป็นผู้ดูแลแม่แสงมากกว่า 20 ปี ไม่สามารถตอบแทนคุณในรูปแบบเดียวกันได้ สะท้อนให้เห็นการกีดกันทางเพศที่ทำให้การดูแลบุพการีของผู้หญิงไร้คุณค่าในเชิงสัญลักษณ์ หรือความเชื่อ ภาพตัวแทนดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงชายขอบไม่เพียงถูกกดทับทางเศรษฐกิจ แต่ยังถูกตัดสิทธิทางศีลธรรมและคุณค่าทางสังคมอีกด้วย

ภาพที่ 3 : โหม และแม่แสงก้มกราบทองคำขณะบวช
ที่มา : Bride Magazine (2567)

การแต่งงานกับข้าราชการในฐานะสัญลักษณ์ของการขยับสถานะทางสังคม

ฉาก งานแต่งงานระหว่างโหมกับปลัด ความหวังในการใช้สิทธิของระบบราชการ ในภาพยนตร์เรื่องวิมานนามมีการนำเสนอจากการแต่งงานระหว่างโหมกับปลัดหนุ่มที่ถูกต้องตามประเพณี เพื่อหวังเพียงความมั่นคงในชีวิต และการมีหน้าตาในสังคม ในฉากการแต่งงานระหว่างโหมกับปลัดหนุ่มนี้จึง ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์แทนความหวังในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของรัฐ ภายใต้จินตภาพของกลุ่มคนชายขอบ การเป็นภรรยาข้าราชการหมายถึงความมั่นคง การเข้าถึงสวัสดิการ และการมีศักดิ์ศรีในสังคม บทสนทนาที่กล่าวถึงการรักษาพยาบาล บำนาญ

และเกียรติยศ สะท้อนมายาคติที่ว่าการพึ่งพาผู้ชายในระบบราชการคือ “บันได” เพียงไม่กี่ขั้นที่
คนชายขอบสามารถไต่ขั้นสถานะของตนเองได้

ภาพที่ 4: ภาพงานแต่งงานโหม้กับปลัดในภาพยนตร์
ที่มา : เพจโกดิ่งหนัง (2568)

ความรุนแรงทางเพศกับการครอบงำร่างกายในระบบชายเป็นใหญ่

ฉากที่ทองคำและโหม้ พยายามที่จะต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงสวนทุเรียน แต่ทองคำกลับ
จะใช้วิธีข่มขืนโหม้ เพื่อให้มีลูกและจะได้ครอบครองสวนทุเรียน และเป็นการแก้แค้นโดยใช้ความ
เป็นชายในการครอบงำร่างกายของหญิง ในฉากนี้สะท้อนให้เห็นว่า อำนาจของความเป็นชาย
ที่สามารถควบคุมชีวิตผู้หญิงได้ทั้งร่างกายและทรัพย์สิน เพศสัมพันธ์ถูกลดทอนให้เป็นเครื่องมือ
ในการครอบงำและแสวงหาผลประโยชน์ มากกว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์ ภาพตัวแทน
ดังกล่าวตอกย้ำว่า ในโครงสร้างชายเป็นใหญ่ ร่างกายของผู้หญิงชายขอบสามารถถูกใช้เป็นทุน
ต่อช่องทางเศรษฐกิจได้

ภาพที่ 5 : ฉากทอกลำพยายามจะข่มขืนโหม้เพื่อหวังได้สวนทุเรียน
ที่มา : เพลงประโยคจากหนังที่ฝั่งหัว (2568)

บทวิเคราะห์ตัวละครในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม

จากแนวการสร้างตัวละคร พบว่า ตัวละครโหม้ เป็นตัวละครหลายมิติ กล่าวคือ การกระทำที่ทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ หรือ สิ่งเร้าต่าง ๆ ที่เข้ามา ไม่ว่าจะเป็นการกดทับจากความเป็นชาติพันธุ์ อีกทั้งการกดทับจากกระบอบชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้เธอต้องมีทัศนคติในการต้องการจะขยับชนชั้นและสังคม การวิเคราะห์ตัวละครแบบ 3 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านสรีระวิทยา พบว่า โหม้ เป็นหญิงชาวบ้าน หน้าตาธรรมดา ไม่แต่งหน้า แต่งชุดตามชนเผ่า หรือ ชุดที่ดำขาด ไม่มีความทันสมัยซึ่งสะท้อนความเป็นคนชายขอบได้อย่างชัดเจน
2. มิติด้านจิตวิทยา พบว่า โหม้เป็นตัวละครที่มีความต้องการที่จะมีชีวิตที่ดี มีความรักที่มีที่ปลอดภัย เนื่องจากชีวิตของเธอเป็นเด็กกำพร้าที่เข้าไม่ถึงการศึกษา ไม่มีพ่อแม่เลี้ยงดูมาตั้งแต่กำเนิด เป็นเพียงลูกเลี้ยงของแม่แสง

3. มิติด้านสังคมวิทยา พบว่า โหม้ เป็นตัวละครหญิงชาวบ้านที่ไร้การศึกษา เป็นเด็กกำพร้าเลี้ยงน้องชายของตัวเอง อีกทั้งยังเป็นหญิงสาวชอบที่ต้องเลี้ยงดูตัวเองเพียงลำพัง ไม่มีอาชีพการงานที่มั่นคง ไม่มีรายได้ที่แน่นอน

บทวิเคราะห์ด้านบทสนทนาในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม

ด้านการวิเคราะห์ภาพตัวแทน โหม้ ภายใต้อ่านาชายเป็นใหญ่ที่กดทับผ่านบทสนทนา ดังนี้

1. “เกิดมาฉันไม่เคยมีบุญวาสนาเหมือนคนอื่นเขา เช่นยกบ้านให้ฉันหน่อยได้ไหม” พบว่า จากบทสนทนา สะท้อนให้เห็นว่า บ้าน เป็นเครื่องมือเดียวในการยกระดับฐานะทางสังคม และชนชั้นของตัวละคร โหม้ เนื่องจาก ชีวิตของเธอไม่ได้มีเครื่องมืออื่น ๆ ที่สามารถนำไปยกระดับชีวิตของเธอได้เลย ไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว โหม้เป็นตัวละครหญิงชาวบ้านที่ไม่มีแม้แต่ครอบครัว ด้านการศึกษา โหม้ก็ไม่ได้มีการศึกษา อีกทั้งยังไม่ได้เข้าถึงการศึกษา

2. “เมียผู้ชายเขาเอาไว้หาเงิน เมียผู้หญิงเขาเอาไว้เลี้ยงแม่” พบว่า จากบทสนทนา สะท้อนบทบาท ความเป็นเมีย กล่าวคือ เมียมีหน้าตาเลทูกอย่างของสามี แม้กระทั่งการเลี้ยงดูแม่ของสามี อีกทั้งเป็นการสะท้อนว่า ผู้ชายสามารถมีเมียได้มากกว่า 1 คน โดยมุ่งใช้ประโยชน์จากเมียที่ต่างกัน

3. “ยุ่งไม่เคยเจอใครที่น่าสงสารเท่ากูมาก่อนเลย” พบว่า จากบทสนทนา สะท้อนให้เห็นว่าโหม้ มองชีวิตตัวเองน่าสงสารมากที่สุด เพราะเธออยู่ในบทบาทของคนดูแลแม่แสงที่ต้องถูกครวากับคนรับใช้ โดยไม่ได้อะไรตอบแทนเลยสักอย่างเดียว

4. “แล้วมึงคิดว่า (เงิน 3,000 บาท) แค่นี้มันคุ้มกับ 10 ปีที่กูเสียไปหรือไงวะ” พบว่า จากบทสนทนา สะท้อนสิ่งที่ตัวละคร โหม้ต้องสูญเสียไปในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการที่ต้องใช้เวลาทั้งหมดมาดูแลแม่แสง (แม่ของเสก) อีกทั้งการเอาชีวิตกูมาผูกไว้กับเสกจนปิดโอกาสให้ตัวเองไม่ได้พบคู่ชีวิตที่แท้จริง

5. “หนูบอกกับพี่เสกว่าหนูจะไปทำงานที่กรุงเทพ มันก็หลอกหนูทำเมีย แล้วก็ให้ดูแลแม่แบบนี้” พบว่า จากบทสนทนานี้มีความสอดคล้องกับบทสนทนาที่กล่าวไว้ว่า “เมียผู้ชายเขาเอาไว้หาเงิน เมียผู้หญิงเขาเอาไว้เลี้ยงแม่” อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่า ทักษะคิด มุมมองของตัวละคร

เสก (ตัวแทนของสังคมชายเป็นใหญ่) มองผู้หญิงที่เป็นเมียว่ามีบทบาทในการดูแลครอบครัว ดูแลแม่ ในขณะที่หน้าที่บทบาทของความเป็นชาย คือ การออกไปทำงาน เป็นต้น

6. “ ถ้าแม่แสงยังอยู่ ต้องภูมิใจในลูกโหม่ ที่ได้ลูกเขยเป็นข้าราชการ เวลาจะเดินควงกัน ไปไหนก็ไม่ต้องอาศัยใคร เวลาเจ็บป่วยหาหมอ หรือ นอน โรงพยาบาลก็ไม่ต้องจ่ายเงิน เกษียณราชการไปแล้วก็มีเงินบำนาญให้กิน ไปจนแก่ตาย ” พบว่า จากบทสนทนาที่สะท้อนให้เห็นว่า ภาพของข้าราชการในกลุ่มคนชายขอบ หรือ คนต่างจังหวัด มองว่าเป็นอาชีพที่มีสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่ดีพร้อม เป็นอาชีพที่มีเกียรติ และศักดิ์ศรี รวมถึงการมีเงินใช้ตลอดชีวิต

จากการวิเคราะห์ตัวละครโหม่ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม ผู้ศึกษาค้นพบองค์ความรู้ หรือแนวคิดที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังการสื่อสารความหมายของตัวละครในหลากหลายมุมมอง โดยสามารถสรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประเด็นในการวิเคราะห์ภาพตัวแทนของผู้หญิงชายขอบผ่านตัวละคร “โหม่” ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม

ประเด็นในการวิเคราะห์	ฉาก / บทสนทนา	ความหมาย
ตัวแทนมุมมองของความเป็นหญิงชายขอบต่ออาชีพข้าราชการ	ฉากการแต่งงานระหว่างโหม่ และปลัด บทสนทนา “ ถ้าแม่แสงยังอยู่ ต้องภูมิใจในลูกโหม่ ที่ได้ลูกเขยเป็นข้าราชการ เวลาจะเดินควงกัน ไปไหนก็ไม่ต้องอาศัยใคร เวลาเจ็บป่วยหาหมอ หรือ นอน โรงพยาบาลก็ไม่ต้องจ่ายเงิน เกษียณราชการไปแล้วก็มีเงินบำนาญให้กินไปจนแก่ตาย ”	การแต่งงานกับข้าราชการเป็นบันไดในการขยับสถานะทางสังคม การมีความมั่นคง การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของรัฐ
คนชายขอบกับความเหลื่อมล้ำทางระบบการศึกษาของไทย	ฉากที่แสดงให้เห็นถึงอาชีพของโหม่ รวมถึงวิถีชีวิตที่ต้องมาเป็นคนใช้ดูแล	คนชายขอบมักจะเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานแม้กระทั่งการศึกษา

ประเด็นในการวิเคราะห์	ฉาก / บทสนทนา	ความหมาย
	แม่แสง ไม่มีเงิน ไม่มีเสื้อผ้า ไม่มีความรู้ในการทำงาน	ชั้นพื้นฐานที่ควรจะได้รับ และมักจะเข้าสู่กระบวนการทำงานตั้งแต่อายุน้อย
คุณภาพชีวิตของคนชายขอบ	การแต่งกายและ เสื้อผ้าที่ไหม้ใส่ เป็นเพียงของเหลือใช้จากแม่แสง ซึ่งเสื้อผ้าเก่าเป็นสัญลักษณ์ของความยากจน การกินกะหล่ำปีเน่า ๆ ที่ตลาดไม่รับซื้อ	คุณภาพชีวิตของคนชายขอบไม่สามารถเข้า ถึง ปัจจัย ชั้น พื้นฐาน ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็น เครื่องนุ่งห่ม อาหาร เป็นต้น
ระบบทุนนิยมกับการยอมรับในสังคม	เปรียบเทียบระหว่างฉากที่ไหม้ใช้ชีวิต เก็บกะหล่ำอยู่เพียงลำพัง ไม่มีเงินเพียงพอในการประทังชีวิต ภาพในหนังมักจะแสดงให้เห็นถึงความโดดเดี่ยวกับ ฉากงานแต่งงานกับปลัดที่มีคนมาร่วมงานจำนวนมาก มีคนมาร่วมแสดงความยินดี มีผู้คนรายล้อมรอบตัวมากมาย	ทรัพย์สิน สถานะทางสังคม และอาชีพเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้สร้างการยอมรับของมนุษย์ในระบบทุนนิยม

จากตารางสรุปข้างต้น จะเห็นได้ว่า ตัวละครไหม้ไม่ใช่แค่เพียงตัวละครหนึ่งในภาพยนตร์ แต่คือภาพตัวแทนของกลุ่มหญิงชายขอบ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การศึกษา และสถานะทางสังคมที่ถูกจำกัด การถูกกดขี่ และตัดขาดเพียงเพราะอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลที่คนมองข้าม ดังนี้

มุมมองต่ออาชีพข้าราชการของหญิงชายขอบ สะท้อนผ่านการกระทำในการตัดสินใจ แต่งานกับปลัดแม้ว่าเธอจะไม่ได้รู้สึกรัก ทำให้เห็นว่าตัวละครใหม่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของ หญิงชายขอบที่มองว่าอาชีพข้าราชการคือสัญลักษณ์ของความมั่นคงและเป็นหลักประกันในชีวิต และเป็นอาชีพที่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานจากทางรัฐได้มากกว่าคนทั่วไป รวมถึงเป็นอาชีพ ที่สามารถสร้างบารมี สร้างการยอมรับ ให้กับตนเอง และครอบครัวได้ ผ่านความเชื่อที่ว่าผู้ชาย ที่เป็นข้าราชการสามารถดูแลและเป็นที่พักพิงได้จนแก่เฒ่า ซึ่งมุมมองนี้ชี้ให้เห็นถึงความปรารถนา ในการมีชีวิตที่มั่นคง มีสิทธิขั้นพื้นฐาน และมีหน้ามีตาในสังคมที่ตัวละครใหม่ต้องการจะมีเพื่อ เติมเต็มในสิ่งที่ตัวเองขาด

ความเหลื่อมล้ำทางระบบการศึกษาของไทย ชีวิตของใหม่แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลว ของระบบการศึกษาไทยในการเข้าถึงกลุ่มคนระดับล่าง หรือคนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เนื่องจาก ใหม่เป็นตัวละครที่ขาดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพราะไม่มีครอบครัวและแม่แสงที่เป็นแม่เลี้ยงก็ขาด แคลนเงินทุน ทำให้เธอต้องเข้าสู่ระบบการทำงานก่อนวัยอันควร และมีอาชีพเก็บกะหล่ำ ที่ไม่ต้อง อาศัยทักษะความรู้ในการทำงาน ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ทำงานเพียงเพื่อหาเงินเลี้ยงตัวเองให้รอด ไปด้วยกัน ๑ คือภาพสะท้อนที่ชัดเจนของความไม่เท่าเทียมกันทางโอกาสทางการศึกษา

คุณภาพชีวิตของคนชายขอบ ตัวละครใหม่เป็นตัวแทนของคนที่ถูกกีดกันในสังคม ด้วยความที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลคุณภาพชีวิตของเธอถูกมองข้ามและไม่ได้รับการยอมรับจาก คนทั่วไป ชีวิตของเธอดำเนินไปอย่างโดดเดี่ยวและไม่ได้รับการเหลียวแล ทั้งหมดนี้เป็นภาพ สะท้อนที่ตอกย้ำถึงความเปราะบางและสถานะที่ไร้ตัวตนของคนชายขอบส่งผลให้เธอมีคุณภาพ ชีวิตที่ย่ำแย่ และแทบจะไม่มีโอกาสในการขยับสถานะทางสังคมด้วยตนเองได้ นอกจากนี้เสื้อผ้า ที่เธอใส่ รวมถึงวิถีชีวิตอาหารการกินแสดงให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตของคนชายขอบไม่สามารถ เข้าถึงปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเครื่องนุ่งห่ม และอาหาร

ระบบทุนนิยมกับการยอมรับในสังคม อาชีพหลักกับการเก็บกะหล่ำขายและการต้อง กินกะหล่ำนำเป็นอาหารของใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของระบบทุนนิยมที่คนเรามากจะ คัดสินคุณค่าของคนจากฐานะทางเศรษฐกิจและอาชีพ ในช่วงเวลาที่ชีวิตของเธอลำบากและยากจน เธอจึงไม่มีใครอยู่เคียงข้าง หรือได้รับการยอมรับจากคนในสังคม แม้จะส่งเสียงดังเท่าไรก็ไม่ได้มี ใครได้ยิน หรือ ช่วยเหลือ แต่ในทางกลับกันในขณะที่ยังเธอได้ครอบครองสวนทุเรียน และแต่งงาน

กับปลัด ภาพในงานแต่งงานแสดงให้เห็นว่า เงิน ฐานะ และสถานะทางสังคม เป็นเครื่องมือหนึ่ง
สำคัญในการสร้างการยอมรับจากคนในสังคมได้ เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ตัวละคร “โหม้” ในภาพยนตร์เรื่องวิมานหนาม ค้นพบการสื่อสาร
ความหมายเกี่ยวกับภาพตัวแทนของผู้หญิงชายขอบที่น่าสนใจ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ตัวละครโหม้ : ภาพตัวแทนของผู้หญิงชายขอบที่ต่อสู้เพื่อต่อสู้อำนาจทางสังคม

แบบทูนนิยม

จากภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตที่เลือกไม่ได้ของตัวละครโหม้ ที่เปรียบเสมือน
ตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ถูกจำกัดสิทธิในด้านต่าง ๆ ของรัฐ ความเป็นชายขอบ คือบาดแผล
หนึ่งที่ทำให้ชีวิตตัวละครโหม้ เลือกละอะไรไม่ได้ ความเป็นคนชายขอบส่งผลให้เธอไม่ได้รับโอกาส
ทางการศึกษาที่เท่าเทียม ไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่น แม้กระทั่งสิทธิในความเป็นมนุษย์
สอดคล้องกับ นรราชนกร กฤษฤทธิเศรษฐ์ (2562) ที่ให้คำนิยามของกระบวนการกลายเป็นชายขอบ
ไว้ว่า บุคคลหรือกลุ่มคนที่ถูกปฏิเสธหนทางในการเข้าถึง หรือได้รับสิทธิจากการพัฒนาของสังคม
ทำให้ตกอยู่ในฐานะที่ถูกกระบบกดหัวให้จมอยู่ในสภาวะยาก จนหรือไม่ได้รับโอกาสที่พึงจะได้

ในมิติด้านสตรีวิทยา ตัวละครโหม้ถูกนำเสนอในฐานะหญิงวัยกลางคนที่ไม่แต่งหน้า
ไม่แต่งกายเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ เสื้อผ้าที่สวมใส่เป็นเสื้อผ้าที่ได้รับต่อมาจากแม่ของเสก
ซึ่งสะท้อนสถานะทางชนชั้นและความขาดแคลนทุนทางวัตถุ ตลอดจนการไร้โอกาสในการกำหนด
อัตลักษณ์ของตนเองผ่านรูปลักษณ์ภายนอก

มิติด้านจิตใจของตัวละคร แสดงออกผ่าน ความพยายามอยากครอบครองสวนทุเรียน
จนต้องแลกด้วยการทำร้ายแม่แสง ทั้งหมดนี้เป็นภาพตัวแทนของการต่อสู้ในการดำรงอยู่เพื่อ
ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ และยื่นหยัดในสังคมผ่านการ ใช้สวนทุเรียน เป็นเครื่องมือในการต่อสู้อำนาจ
ต่อต้านอำนาจความเป็นไม่เป็นธรรม การลดทอนความเป็นมนุษย์ที่เธอถูกสังคมกีดกันให้เป็นคน
อื่น เพียงเพราะค่านิยมของสังคม สอดคล้องกับ ชฎารัตน์ สุนทรธรรม (2559) ที่กล่าวไว้ว่า วิถีทาง
ที่คนชายขอบยื่นหยัดเพื่อรักษาศักดิ์ศรี โดยไม่ยอมจำนนต่อการถูกเหยียดหยาม ช่มแวงรังแก
ที่สะท้อนผ่านในเรื่องสั้น คือ การสร้างพื้นที่ของการขจัดขึ้นเพื่อต่อต้านอำนาจที่ไม่เป็นธรรม และ

การประกาศความมีตัวตนเพื่อรักษา ศักดิ์ศรี ลดทอนการถูกกีดกันให้เป็นอื่น การไร้อำนาจ หรือลดทอนคุณค่าความเป็นคนด้วยค่านิยมทางสังคม

มิติด้านสังคมของตัวละคร โหม้ คือ ภาพสะท้อนความเป็นหญิง ที่ไร้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่มีสิทธิ ไม่มีเสียง มีหน้าที่เพียงดูแลแม่แสงราวกับคนใช้ เพียงเพราะคำว่า บทบาทความเป็นเมีย แม้ว่าเธอจะยังไม่ได้สมรสก็ตาม เธอจึงทำทุกทางเพื่อขยับสถานะทางสังคม จะเห็นได้จากภาพการแต่งงานระหว่างโหม้กับข้าราชการ เพื่อขยับสถานะทางสังคม ชนชั้น และเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในแบบที่มนุษย์พึงมี เนื่องจากการแต่งงาน จดทะเบียนสมรสกับข้าราชการตามสิทธิแล้วนั้นจะได้รับ

2. ตัวละคร โหม้: ภาพตัวแทนความเป็นหญิงภายใต้สังคมแบบชายเป็นใหญ่แบบทุนนิยม

จากภาพยนตร์สะท้อนบทบาทหน้าที่ของตัวละคร โหม้ ที่ปฏิบัติต่อแม่สามี แม้ว่าเธอจะไม่ได้เป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย และจากบทสนทนาสะท้อนความเมียในสังคมไทย "ได้ดีที่สุด" ได้แก่ "เมียผู้ชายเขาเอาไว้หาเงิน เมียผู้หญิงเขาเอาไว้เลี้ยงแม่" แสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยเมื่อหญิงตกเป็นเมียจะต้องทำหน้าที่ดูแลรับใช้ครอบครัวของสามี สอดคล้องกับทฤษฎี ชลายานนท์ และอัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว (2564) ที่กล่าวไว้ว่า ละครรื้อสารค่านิยมความเป็น "เมีย" โดยเน้นบทบาทหน้าที่ของเมีย ตามแนวทางที่สังคมไทยปลูกฝังไว้ในอดีต คือ ผู้เป็นเมียต้องดูแลสามี และครอบครัว อีกทั้งมีการเชื่อมโยงหน้าที่รับผิดชอบกับหลักพระพุทธศาสนาตามคำสอนของพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงหน้าที่ภรรยาไว้ 5 ข้อ คือ 1) จัดการงานดี 2) สงเคราะห์คนข้างเคียงดี 3) ไม่ประพฤตินอกใจ 4) รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้ และ 5) ไม่เกียจคร้านงานทั้งปวง อีกทั้งตามพจนานุกรมยังมีการให้ความหมายของเมียที่สังคมกำหนดไว้ว่า "อยู่ในครอบครอง" ของผู้ชาย มีสถานะเป็นผู้กระทำและเป็นข้างต่ำหลังที่มีบทบาทเสียสละความสุขส่วนตัว ทำทุกอย่างเพื่อครอบครัว ซึ่งตัวละคร โหม้ คือ ภาพแสดงของความเป็นเมีย ตามค่านิยมของสังคม คือ การดูแลครอบครัวฝ่ายชาย อีกทั้งการอยู่ในครอบครอง หรือสมบัติของชาย ซึ่งในส่วนหลังเป็นผลมาจากการที่ชีวิตเลือกไม่ได้ เพราะ ไร้การศึกษา และไร้สถานภาพทางเศรษฐกิจ ทั้งหมดนี้เป็นการสะท้อนภาพตัวแทนความเป็นหญิงในสังคมชายเป็นใหญ่ ที่ไม่ว่าโลกภายนอกจะเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปสักเพียงใด ความเชื่อ และค่านิยมเหล่านี้ยังคงเวียนอยู่ในสังคมไทย อีกทั้งความเหลื่อมล้ำเรื่องเพศสภาพ การกดทับ ยังคงมีอยู่ในสังคมไทยอย่างปฏิเสธไม่ได้ จนส่งผลให้บุคคลกลายเป็นคนอื่น

ในทางสังคมและชนชั้น อาจจะต้องมองหาเครื่องมือที่จะขับเคลื่อนทางสังคม เศรษฐกิจ และสังคมให้กับตนเองไม่ว่าจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม เช่นเดียวกับภาพสะท้อนของตัวละคร โหม้ จึงเป็นตัวแทนของความเป็นหญิงชายชอบที่ถูกความเป็นใหญ่กดทับ และพยายามจะใช้สวนทุเรียน เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคม และชนชั้น จากคนจนสู่คนรวย จากคนไม่มีศักดิ์ศรีสู่การมีหน้ามีตาในสังคม อีกทั้งการใช้ทะเบียนสมรส เพื่อขับเคลื่อนให้ตัวเองได้เข้าใกล้สิทธิขั้นพื้นฐาน สวัสดิการในแบบที่มนุษย์คนหนึ่งพึงจะมีเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น

ตัวละคร โหม้ ในภาพยนตร์วิมานหนามสะท้อนภาพตัวแทนความเป็นหญิงในสังคมชายเป็นใหญ่ที่ไม่ว่าโลกภายนอกจะเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปสักเพียงใด ความเชื่อ และค่านิยมเหล่านี้ยังวนเวียนอยู่ในสังคมไทย อีกทั้งความเหลื่อมล้ำเรื่องเพศสภาพ การกดทับ การไม่ได้รับโอกาสดี ๆ ในชีวิตแม้กระทั่งสิทธิขั้นพื้นฐาน หรือการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้ยังคงมีอยู่ในสังคมไทยอย่างปฏิเสธไม่ได้ จนส่งผลให้บุคคลกลายเป็นคนอื่นในทางสังคมและชนชั้น หรือเรียกได้ว่า การเป็นคนชายชอบเพื่อการมีชีวิตที่ดีขึ้นทำให้พวกเขาต้องมองหาเครื่องมือที่จะขับเคลื่อนทางสังคม เศรษฐกิจ และสังคมให้กับตนเองไม่ว่าจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม เช่นเดียวกับภาพสะท้อนของตัวละคร โหม้ ที่พยายามจะใช้สวนทุเรียน และทะเบียนสมรสเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคม และชนชั้น จากคนจนสู่คนรวย จากคนไม่มีศักดิ์ศรีสู่การมีหน้ามีตาในสังคม อีกทั้งเพื่อขับเคลื่อนให้ตัวเองได้เข้าใกล้สิทธิขั้นพื้นฐาน สวัสดิการในแบบที่มนุษย์คนหนึ่งพึงจะมีเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น อาจจะต้องกล่าวโดยรวมได้ว่า ในความคิดของกลุ่มคนชายชอบ อาชีพข้าราชการเป็นอาชีพที่สูงส่ง และมีหน้ามีตาในสังคม

ภาพยนตร์จึงสะท้อนให้เห็นว่า แม้สังคมภายนอกจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปเพียงใด ค่านิยมชายเป็นใหญ่และความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพยังคงฝังรากอยู่ในสังคมไทยอย่างปฏิเสธไม่ได้ การกดทับและการกีดกันทางชนชั้นส่งผลให้ผู้หญิงบางกลุ่มกลายเป็น “คนอื่น” ในโครงสร้างสังคม และจำเป็นต้องแสวงหาเครื่องมือในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคม และชนชั้น ไม่ว่าจะต้องแลกมาด้วยวิธีใดก็ตาม เช่นเดียวกับตัวละคร โหม้ ที่พยายามใช้สวนทุเรียนและทะเบียนสมรสเป็นกลไกในการเปลี่ยนผ่านจากผู้หญิงชายชอบที่ไร้อำนาจ ไปสู่ผู้หญิงที่มีทรัพย์สิน มีตัวตน และมีที่ยืนในสังคม

นอกจากนี้ผลการศึกษายังให้เห็นว่า ภาพตัวแทนของผู้หญิงชายขอบในภาพยนตร์เรื่องนี้มีความขัดแย้งกับภาพตัวแทนของผู้หญิงในสังคมร่วมสมัย ที่มีอำนาจในการกำหนดชีวิตตนเอง มีความเป็นผู้นำ และมีความเท่าเทียมทางเพศมากขึ้น การนำเสนอเช่นนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเพศและชนชั้นยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทย และยังเป็นประเด็นที่ควรถูกตั้งคำถามและวิพากษ์อย่างต่อเนื่องผ่านสื่อภาพยนตร์

รายการอ้างอิง

- ชฎารัตน์ สุนทรธรรม. (2559). ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนชายขอบ: ภาพสะท้อนจิตวิญญาณ ประชาธิปไตยในเรื่องสั้น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 153-180.
- จิตปภพ ประเสริฐไพฑูรย์ และ ฉลองรัฐ เหมอมาลัยชลมารค. (2568). การเล่าเรื่องในภาพยนตร์สะท้อนภาพคนชายขอบและบริบทระหว่างภาพยนตร์กับสภาพสังคมในภาพยนตร์ไทยร่วมสมัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 44(2), 238-248.
- ธัญชนก กันทะวงค์. (2561). ภาพแทนเพศทางเลือกในภาพยนตร์ไทย. ใน *การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561* (น. 32-46). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- นรจชนก กิริชฤทธิเศรฐ์. (2562). *กระบวนการกลายเป็นชายขอบของการเข้าไม่ถึงสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กกบฏท้องถนนในบริเวณสะพานพุทธ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2568). *วิมานหนาม คำวิจารณ์ใหญ่ Best Feature Film จากเทศกาลภาพยนตร์ LGBT+ Film Festival Poland 2025 ครั้งที่ 16*. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/d-life/news-1795017>
- พรจันทร์ เสียงสอน. (2557). *การนำเสนอผู้หญิงและความรุนแรงในภาพยนตร์ไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.

- เพจโกดังหนัง. (2568). #โกดังหนังเล่าเรื่อง โหม่ ความภูมิใจที่ได้เป็นคุณนายข้าราชการ [photograph]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/share/p/1CJ61oqi6Q/>
- เพจประโยชน์จากหนังสือที่สั่งหัว. (2568). คิดยังไงกับฉากนี้? – วิมานหนาม [photograph]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/share/p/1EssRCvvNb/>
- ภัทรวดี ไชยชนะ. (2562). การสื่อสารภาพตัวแทนสตรีผ่านภาพยนตร์ไทย. (วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ปทุมธานี.
- ไยรัก ชูดีอังกูร. (2567). วิมานหนาม ขึ้นแท่นหนังไทยทำรายได้ทั่วประเทศ 100 ล้านบาท. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/paradise-of-thorns-100m-nationwide/>
- ศิรสา ชลาขานนท์ และ อัครวิณ เนตรโพธิแก้ว. (2564). การสื่อสารค่านิยมความเป็นเมียและค่านิยมอื่นในละครโทรทัศน์ยุคดิจิทัล เรื่อง “เมีย 2018”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 11(1), 288-304.
- Bride Magazine. (2567). ชวนรู้จัก ‘พิธีบวชลูกแก้ว’ ของเจฟ ซาเตอร์ จากภาพยนตร์ ‘วิมานหนาม’ [photograph]. สืบค้นจาก <https://today.line.me/th/v3/article/PGPVDp8>
- Khanittha. (2568). วิมานหนาม คิวรางวัล สนุกสุดจัด 2024. สืบค้นจาก <https://www.sanook.com/news/9713338/>
- The Cloud. (2567). *Queen of pain* ยอดสูตรความไม่เท่าเทียมใน ‘วิมานหนาม’ หนังที่ได้สารตั้งต้นจากหญิงยากจนในชนบท คู่รักเกย์ และคนชายขอบผู้เป็นจำเลยสังคม. สืบค้นจาก <https://readthecloud.co/the-paradise-of-thorns/>